

Některé etické a právní otázky v našem oboru (4)

V minulém pokračování našeho seriálu na téma proč se mezi našimi sběrateli, badateli a znalci už po několika generacích (prakticky od vzniku ČSR) projevuje značná tolerance k materiálům „nejasného“ původu, jsme skončili u případů odcizených materiálů z tiskárny známek a takzvaných Lojdových patisků. Uvedli jsme, že se jejich objasnění věnovala Federální kriminální ústředna, která na základě vyšetřování vypracovala velmi podrobnou zprávu, s níž je pro nás zajímavé se seznámit.

FRANTIŠEK BENEŠ

Nespokojili jsme se přitom s pouhou citací, ale vyobrazujeme originální doklady.

Federální kriminální ústředna FS VB
odbor hospodářské kriminality

V Praze dne 16. února 1979

V Y H O D N O C E N Í

původu a výroby zajištěných tisků podle seznamu ze dne 15.2.1979 .

- 1/ aršík gen. Svobody s presidentskou zástavou - v době vytištění nebyl již gen. Svoboda prezidentem ČSSR a tudíž aršík byl určen ke skartaci. Je možné předpokládat, že ke scizení nevydaných aršíků došlo:
  - a/ přímo v tiskárně TUS při tištění a to některým z mistrů pracujících na tiskařském stroji " z plošného tisku "
  - b/ na třídirně tiskárna TUS při přepočítávání jednotlivých tisků
  - c/ v místnosti určené pro skartační materiál pracovníkem odpovědným za tuto místnost
  - d/ členy skartační komise při kontrole pytlů se skartovaným materiálem.
  - e/ pracovníky FMS při odebírání vzorků z tisků přímo v dílně tiskárny TUS
  - f/ zaměstnanci papíren Štětí při vsazování do drtícího stroje (za přítomnosti některých členů skartační komise)
- 2/ makulaturní tisky - při tištění různých tisků známek, obálek, příležitostních tisků a pod. dochází k různým druhům makulatur a to překrytím jednotlivých barev, nedotištěním barev, posunutím perforátoru dle tisku známek, špatným ořezem při tisku z plochy, odlišným odstínem určených barev. Tyto věci jsou mezi sběrateli vyhledávány a ceněny jako zvláštnosti tisku i přes to, že se jedná v podstatě o zmetky nebo nekvalitní kontrolní práci pracovníků na tiskařských strojích. Ke scizení jednotlivých makulaturních tisků mohlo dojít pravděpodobně následujícím způsobem :
  - a/ tiskař správně neprovedl kontrolu řpi najetí na další barvu při tištění druhou až další maticí.

- b/ tiskař řádně neprovedl kontrolu při nejjetí hotové vytížené známky na perforaci
- c/ pracovníce výstupní kontroly v tiskařské dílně neprovedla řádně překontrolování kvality známkových tisků
- d/ makulaturní tisk odcizil přímo na dílně tiskárny TUS tiskařský mistr nebo jiný zaměstnanec zde pracující
- e/ odcizení provedl pracovník v místnosti třířádky
- f/ odcizení provedl pracovník odpovídající za skartační místnost
- g/ makulaturní tisk vynesl pracovník FMS při přejímání vzorků přímo v dílně tiskárny
- h/ odcizení provedla osoba seznámená s provozem tiskárny, která se za pomoci shodného klíče vzloupela do dílny tiskárny
- i/ členové skartační komise při kontrole pytlů se skartem
- j/ pracovníci papíren šetří při vsazování do drtícího stroje
- 3/ výsadní tisky - k různým výročím a politickým, hospodářským, připomínajícím začátky výroby známek, nebo k jubileum významných osobností a poštovních výstav jsou vydávány zvláštní tisky s různou grafickou úpravou a tyto jsou určeny buďto k rozdáni jako pozornost významným účastníkům výstav a pod. nebo k možnosti získání pro střechtívání určených prodejen. Tyto tisky jsou buďto označovány číselnou serií nebo nulovány, případně bez označení. Tyto lze získat pravděpodobně následujícími způsoby :
- a/ darem od významného pracovníka FMS
- b/ zakoupením od pracovníka FMS
- c/ odcizením přímo v dílně tiskárny kde se takový tisk provádí (TUS) a to buďto pracovníkem který tisk provádí, nebo má nad tiskem dozor
- d/ odebráním většího množství vzorků pracovníkem FMS, než je potřebné
- e/ pracovníkem který provádí dodatečné tištění číselného označení ve zvláštní dílně TUS
- f/ pracovníkem TUS, který je seznámen s pracovním postupem na těchto tiscích a to o tom, že se dodatečné číslování provádí mimo budovu tiskárny.

- 4/ zkusmé tisky - ke zkusným tiskům dochází přímo u rytee, který provádí výrobu jednotlivých desek k různým barvám známky, dále při výrobě tiskové desky nebo válce přímo na tiskařském stroji při zkoušení na tlak tisku, při nájždění na přesné krytí jednotlivých barev nebo v moletovně při výrobě tiskových desek nebo válců. K získání zkusmých tisků došlo pravděpodobně následujícími způsoby:
- a/ rytec vyrobil větší množství zkusmých tisků než je nutné a tyto dal nebo prodal dalším osobě.
- b/ tiskař ať na rotačním tiskovém stroji nebo na stroji s plochy zkusný tisk nedal do pytle se skartem ale ponechal si tento tisk a pak je buďto dal nebo prodal dalším osobě
- c/ pracovník FMS nebo členové komise známové tvorby odebrali větší množství zkusmých tisků než je potřeba a pak tyto rozdali nebo prodali dalším osobám
- d/ pracovníci TUS odpovědní za provedení skartování těchto zkusmých tisků neprovedli řádné skartování a nechali si některé pro sebe a posléze je dali nebo prodali dalším osobám. Pracovník odpovědný za místnost skartu vydal z pytlů se skartem tyto tisky a poté je dal nebo prodal dalším osobám
- e/ pracovníci papíren Větrní při vsazování do drtícího stroje vybrali část skartu
- f/ tiskař za součinnosti moletéra nebo obráčeně provedl zvlášť zkusný tisk na předem připravený papír a to jak na papír gumovaný s lepem určený k výrobě známek tak na tak zvaný stěrový papír užívaný ke stírání přebytečné barvy s tiskových desek a válců a nebo na normální barevný papír užívaný pro kancelářské potřeby. Na takto připravený papír bylo provedeno otištění více různých tisků s určitým záměrem pravděpodobně ke zvýšení finanční hodnoty tak zvaného zkusného tisku (tento způsob zkusmých tisků není možné běžně na tiskových strojích vyrobit.
- g/ tiskař se spoluúčastí moletéra nachá vyrobil samostatnou tiskovou desku s jedním nebo více tisků různých molet a po té provádí tištění za pomoci lisu (podomácku tzv. zkusmé tisky).

5/ známkové aršíky vydané u příležitosti výstavy PRAHA 78 -

- aršík PIZIÁNO bez přířítisku PIP byl zastřihán z přepracovaným označeným PUS tiskárna spojů a jménem pracovníce. Dále Váženy február rovněž přepracovaný označený razítkem a dále Morstadt rovněž přepracovaný a označený razítkem. Možnost získání těchto aršíků je pravděpodobně:
  - a/ v třídním známek po přepracování pracovníce třídní po handaři do přepravní klesce provedla odcizení
  - b/ v místnosti třídní při prováděné kontrole provedl odcizení pracovník dozoru PUS
  - c/ na cestě mezi tiskárnou a závodem O4 při přepravě na následním automobilu došlo ke zolzení z přepravní klesce pracovník PUS, kteří prováděli převoz
  - d/ po příjímce na závodě O4 při přepravě z příjezdu do 2. patra na oddělení filatelie, nebo 1. patra oddělení cenin došlo ve výstahu k odcizení pracovníky závodů O4.
  - e/ v oddělení ceniny nebo filatelie došlo při přepočítávání k úniku k úselni obyčejně čímž vybyly aršíky a někdo z pracovníků těchto oddělení si tyto nechal a poté prodal nebo předal dalším osobám.
  - f/ pracovník PMS, který prováděl zásobování Pořinou na výstavě Praha 78 převzal přímo v tiskárně PUS bez účasti závodů O4 uvedené aršíky, počet závodů O4 pouze nahlásil a při přepravě do PKOJF, kde se výstava konala tyto odcizil.
  - g/ jako bod f/ provedl pracovník z pořádatelské komise výstavy XXXXX Praha 78.
- 6/ černoťisky -** jsou vydávány u příležitosti výstav poštovních známek v omezeném nákladu a většinou jsou určeny jako příloha ke katalogům. jsou razítky číslarovány. Pravděpodobná možnost získání je:
  - a/ pracovník který provádí dodatečné číslování při tomto si pro sebe odcizí určitý počet který potom předá nebo prodá další osobě (pokud se toto stane měla by číselná serie být buďto vyšší než byl počet tříštých černoťisků, nebo bez číselného označení.
  - b/ pracovník PMS, který provede příjímku černoťisků určených pro výstavu si určitý počet těchto ponechá a po

té je prodá nebo dá dalším osobám

7/ aršíky "Kytice" - byly vydány u příležitosti výstavy PRAHA 78.

- Možnost habytí je pravděpodobně:
  - a/ zaměstnanci tiskárny (dliny) po vyřizování kompletních archů provedou odcizení ze sušičích rámy před odchodem z pracoviště a při následující směně uvádějí jako možnost ztráty vloupání do dílny neznámým pachatelem za pomoci shodného klíče
  - b/ zaměstnanec tiskárny dobře obeznámený se situací na závodě provede vloupání za pomoci shodného klíče do dílny a odcizení jednotlivých aršíků.
  - c/ pracovník provádějící dozor na dílně tiskárny v neřízeném okamžiku provede odcizení ze sušičích rámy nebo kompletně spočítaných aršíků z přepravní skříňe.
- 8/ vločky ke katalogům pro výstavu PRAHA 78 -** byly vydány jako neperforované aršíky ve třech hodnotách - vločka do výstavního a specializovaného katalogu. Pravděpodobná možnost získání je:
  - a/ pracovník tiskárny provedl odcizení před konečným seřiznutím do předepsaného rozměru.
  - b/ pracovník tiskárny tyto odcizil z makulaturního skartu.
  - c/ aršíky byly určeny pro skartaci a tyto odcizil pracovník odpovídající na místnost pro skart.
  - d/ pracovník PMS nebo členové komise známkové tvorby odebrali větší množství vzorků než bylo za potřeby.
- 9/ aršík Pražský orloj a perforací a řezaný Morstadt -** aršíky rovněž určeny pro výstavu PRAHA 78. Pravděpodobná možnost získání:
  - a/ třebaž předposlední operací to je vyznačený vyřizánské ochranné známky PUS provedl odcizení přímo v dílně.
  - b/ pracovník PMS nebo komise známkové tvorby provedla odebrání většího množství vzorků než bylo nutné.
- 10/ kompletní archy vplátných známek různých hodnot -** jsou vydávány pro normální prodej v rámcích emisích. Pravděpo-

dobná možnost získání je :

- a/ tiskař nebo jiný pracovník tiskárny po vytištění kompletních archů provede odcizení ze sušících rámců nebo přepravních klecí
- b/ pracovník FMS provede větší odběr vzorků přímo z výroby
- c/ pracovník FMS vyžádá odebrání vzorků kompletních archů prostřednictvím některého ze svých podřízených odpovědných pracovníků v TUS.
- d/ některý z odpovědných pracovníků TUS provede samostatný odběr vzorků a tyto si ponechává
- e/ seřizovač perforátoru pod záminkou nastavení jednotlivých jehel nebo jejich přebroušení provede odběr archů údajně k seřízení perforační desky.

V y p r a c o v a l :

pprap. Scukaš

Podrobné vyšetřování a prohlídka stolů a skříňek se zjevně dotkly poctivých pracovníků tiskárny známek, u jejichž jmen je v protokolech poznámka „Bez nálezu“. Soudím tak podle vyjádření J. Brabce, moletéra a předsedy zdejšího ZV ROH, o němž se uvádí: „Při prověrce vyjádřil podiv nad tím, že prověřujeme pracovníky TUS, zda se nedostávají ven makulatury, na druhé straně však je skutečností, že za vystavované exponáty získané z makulatury dostávají filatelisté na výstavách ocenění. Jako příklad uvedl s. ing. Myslivečka z FMS.“

Celá záležitost byla uzavřena o rok později, jak vyplývá z Informace pro ministra (spoju) z 15. 4. 1981:

IN F O R M A C E

pro ministra

Datum: 15. 4. 1981

Výtisk: 2

Čj.: 6952/1981

Počet listů: 2

Přílohy:

Věc:	Úřver:	Informaci zpracoval:
Likvidace zabavených předmětů ZT ze soudních procesů	ZT	ing. Modlitba
		Linka: 2104
		Vedoucí úřveru: Týjman
		Náměstek: Hejn
Projednáno s úřverem FMS (podpis ved. úřveru nebo jeho zástupce)		
Projednáno s ministerstvem		
Informace navazuje na spis (informaci, unesen) čj.:		

OBSAH A NÁVRH NA ROZHODNUTI

Dne 10. 4. 1981 byl útvar známkové tvorby pracovníky Poštovního muzea informován /a současně PM požádalo o instrukce k dalšímu postupu/, že Správa SNB hl. města Prahy a Středočeského kraje, odbor vyšetřování VB svolal na 13. dubna 1981 schůzku za účelem předání poštovních známek, celin a jiných zabavených materiálů a po nabytí právní moci propadlých státu ze soudních procesů z let 1978 - 1980.

Na schůzku nebyl VB pozván zástupce FMS. Po telefonickém upřesnění byla dohodnuta i účast pracovníka známkové tvorby.

Jednání dne 13. dubna 1981 v 9,00 hodin se zúčastnili zástupci odboru vyšetřování VB mjr. Kusala a kpt. Opatrný, za FMS ing. Modlitba, za finanční odbor ONV Praha-západ Dr. Kastka, za Pofis Praha s. Pekárek, za PM s. Trávníčková, za TUS Praha s. Kin-dlová a soudní /filatelistický/znalec/s. Kvasnička.

Z jednání vyplynulo, že se již uskutečnila schůzka, které se bez vědomí FMS zúčastnili zástupci Pofis Praha a TUS Praha a kde byly TUS Praha předány zabavené rytecké destičky cca 29 kusů

Rozhodnutí ministra

a počkovní razítka odsouzeného Loydy. Tyto předměty jsou uloženy v TÚS Praha.

Mjr. Kusala vedl jednání v tom smyslu, aby na místě bylo rozhodnuto, které zabavené materiály odsouzeného Kováře budou předány PM, Pořisu a FMS. S tímto návrhováním postupem zástupce FMS nesohlasil a doporučil záležitost vyřešit v realizační komisi FMS, která je pro tyto případy výhradně kompetentní t.zn. řešit likvidaci známkového a jiného materiálu propadlého státu.

Pracovníci VB dále požadovali, aby část zabavených věcí - a to nevydané aršíky "Svoboda" a padělky Loydy byly zničeny. V rozsudku, který nabyl první moci je však pouze obecně řečeno, že některý materiál má být zničen, ale konkrétně v něm není označen žádný ze zabavených věcí.

Proto bylo i v této záležitosti dohodnuto, že soud bude vyšetřujícími orgány požádán o upřesnění svého rozhodnutí. Orgány VB trvají jen na zničení uvedených aršíků a padělků.

Dále dohodnuto, že po upřesnění soudního rozhodnutí bude pozván zástupce PM, který vybere z věcí určených ke zničení /minimálně po 5 kusech/ ukázkou padělků a aršíků pro archivní účely. Způsob likvidace bude upřesněn.

Veškerý další materiál bude za účasti VB, finanční správy Praha zřepad a Pořis Praha předán Pořis Praha k uložení do doby zpracování realizační komisi FMS.

Po tomto dohodnutém postupu bylo /již bez zástupců FMS, PM a TÚS Praha/ zahájeno předávání části zabavených poštovních známek a jiných celistvostí Pořisu Praha k uložení pro realizační komisi FMS.

Příloha: Seznam, který bude sloužit pro následnou činnost realizační komise FMS

Odhalení, že docházelo k vynášení nehotových a makulturních tisků z tiskárny známek a dokonce zhotovování patisků, vedlo k vydání přesných a přísných pravidel, jimiž se činnosti v závodě 03 TÚS do budoucna měly řídit. Dne 1. 11. 1976 je schválil ředitel TÚS Emil Holčapek pod názvem „Bezpečnostní opatření při přípravě výroby a výrobě cenin v závodě TÚS-03-tiskárně“. Na titulní straně je uvedeno, že „Platnost těchto opatření jest okamžitá. Zodpovědnost za jejich plnění jest uvedena v příslušných státech“. Pro nás, filatelisty, jde o zajímavé čtení, protože je tu popsána vlastně celá příprava a průběh tisku známek, od evidence ocelových ryteckých destiček po třízení a počítání hotových archů a makulatury, přičemž postupy jsou uvedeny pro každou tiskovou techniku samostatně. Škoda, že značný rozsah textu nám umožňuje z něj otisknout jen malou ukázkou. POKRAČOVÁNÍ

TÚS - PŘ

Výhradně pro služební potřebu !

č.j. ÚO-86/76 ze dne 1.11.1976

DS 610/76 ze dne 8.11.1976 Výtisk čís.: 24

Věc:

Bezpečnostní opatření při přípravě výroby a výrobě cenin v závodě TÚS-03-tiskárně

Schvaluji v plném rozsahu
ředitel TÚS
Emil Holčapek v.r.

1. 11. 1976

Platnost těchto opatření jest okamžitá. Zodpovědnost za jejich plnění jest uvedena v příslušných státech.

Pořízeno celkem 30 výtisků, které rozeslány podle zvláštního rozdělovníku.

Tento výtisk obsahuje listy čís. 1 - 23 vč.

Skřivánek
Miroslav Skřivánek
ředitel závodu 03
tiskárna

TÚS-1066/1976
7729/Br

a) Evidence ocelových ryteckých destiček

Pásová ocel je uložena a evidována podchytena dle druhů a velikosti v údržbářské dílně tiskárny. Výdej pásů se provádí na výdejku popsanou vedoucím výroby.

Přejímá vedoucí údržbářské dílny. Zajišťuje rozřezání pásů a počet kusů na stanovené formáty ocelových ryteckých destiček. Po rozřezání pásů v údržbářské dílně jsou jednotlivé destičky raznicí z boku očíslovány, evidována podchyteny v příslušné knize a uloženy v dílně.

Tyto úkony provádí určení pracovníci dílny. Zodpovídá vedoucí dílny, kontroluje vedoucí referent péče o základní fondy.

b) Leštění ocelových ryteckých destiček

K zhotovení originálu rytiny pro všechny tisky (ceniny) tištěné ocelotiskem nutno mít stálou zásobu jednostranně vyleštěných ocelových ryteckých destiček.

Leštění destiček provádí pouze určený pracovník v místnosti k tomuto určené. Převzetí destiček číselně označených přebírá k leštění na podpis u vedoucího údržbářské dílny. Zápisy se provádějí v knize k tomu určené u ved. údržby, který zodpovídá za správnost a úplnost destiček a provoz v místnosti pro leštění. Kontroluje vedoucí referent péče o základní fondy.

Vyleštěné destičky předává určený pracovník vedoucím údržby, ten pak vedoucím výroby závodu O3, který převzetí zapíše do své evidence, vyleštěné destičky má uloženy v dostatečné zásobě ve svém tresoru a zodpovídá za úplnost destiček dle kusů a evidence. Klíče od tohoto tresoru jsou denně ukládány v bezpečnostní skřínce ve vratnici tiskárny.

Duplikát klíče uložen v tresoru ředitele tiskárny.

Odsouhlasování výaje očíslovaných destiček k leštění a jejich příjmu po vyleštění provádí se průběžně a stav musí být neustále shodný se zápisy vedoucího údržbářské dílny a vedoucího výroby.

c) Výdej a příjem leštěných (-ných) orig. ocelové destičky (destiček)
Rytec pověřený zpracováním návrhu si vyzvedne v útvaru ŘV-PR-TÚS poukázku na výdej destiček a přidá perovou kresbu a poukázku vedoucím výroby O3.

Po dodání perové kresby (rozkresby) rytoem vedoucím výroby závodu O3 je stanovena technologie výroby ceniny. Spolu s pracovním sáčkem pro tuto ceninu a zaplacením čísel destiček vedoucím výroby na pracovní sáček, převezme sáček a destičky předák reprodukcí fotografie (RF). Určený pracovník RF zajistí provedení stanovených pracovních úkonů, tyto zapíše na prac. sáček, který spolu s předaným počtem destiček opět vrátí vedoucím výroby.

Evidence polychybu ocelových destiček vede se současně technologem (dispečerem) na příslušné evidenční kartě této zakázky. Za příslušné úkony zodpovídají uvedení pracovníci. Kontroluje vedoucí výroby a namátkově řečitel závodu.

R y t e c převezme od vedoucího výroby na podpis příslušný počet očíslovaných ocelových destiček (předleptaných) a provede rytecké práce mimo závod. V stanovených mu termínech vrátí v úplnosti předané mu ocelové destičky (destičku) s rytinami (rytinou) cenin (ceniny) útvaru ŘV-PR-TÚS. Útvar ŘV TÚS tyto předá ved. výroby O3, který příjem zapíše do svého záznamu. Současně technolog (dispečer) provede své záznamy v evidenční kartě zakázky.

Zaznamenává se datum převzetí, počet kusů rytin a veškeré přílohy (podklady pro tisk).

Současně s rytinami (rytinou) předá rytec út. ŘV-TÚS veškeré podkl. (např. originál, otisk, tisk. štálu a barevný soustisk - maketu štá.)

Za správné převzetí podkladů od TÚS-ŘV a podchytení podkladů u útvaru O3-tiskárny z o d p o v í d á ved. výroby.

d) Po zhotovení molet a z nich dalších tiskových podkladů (viz další stať) vrací i h n e d moletér originál rytecké destičky vedoucím výroby, který vrácení eviduje podchyty v příslušných záznamech a vyzádá si, aby dozor tisku známek za jeho přítomnosti orig. destičky zabalil. Obal podepíše příslušný dozor a vedoucí výroby s uvedením data zabalení, čísla destičky (destiček) a ostatní údaje dle EP.

Zodpovídá:
vedoucí výroby a dozor tisku anámek